

Prosjektbeskrivelse

for utarbeiding av

Kulturminneplan for Flakstad

Flakstad kommune

Næring og utvikling

Februar 2016

Innledning

Flakstad ligger midt i øyrekka Lofoten, og har tradisjonelt hatt fiske og landbruk som hovednæring. Folket har siden fiskeflåten ble motorisert rundt 1915 bodd i eller rundt de fem fiskeværerne Napp, Nusfjord, Sund, Fredvang og Ramberg. I tidligere tider var bosettingen mer spredt, og det er mange spor etter menneskelig aktivitet på Flakstadøy og Moskenesøy helt tilbake til steinalderen. Et eksempel fra tidlig 1900-tall er støanlegget på Myrland (forsidebildet), som nå treng reparasjon. Det er også mange spor etter sjøsamisk bosetting og aktivitet i dette området.

Flakstad kommune ønsker å dokumentere og vise frem kulturarven på en tydelig og god måte. Kommunen har potensial for å ta i bruk kulturarven til lokal verdiskaping, og har gjennomført stedsutviklingsprosjekt for å forberede dette. Bygda Skjelfjord var sentral i 1940-44 og det er gjort et arbeid for å kartlegge denne krigshistorien. Torvmuseet på Fredvang og fiskerimuseet i Sund er lokale initiativ som inngår i sammenheng med ulike kulturminner. På sjøvendte steder som Kvalvika og Storbåthellarn ved Napp er det spor av bosetting i flere perioder.

Flakstad kommune har ikke egen kulturminneplan, men er med i regional kulturminneplan som er utarbeidet for Lofoten. Kulturminneplan for Lofoten ble utarbeidet av fylkeskommunen i 2008. dette er ikke en handlingsplan, men et viktig grunnlag for bruk og vern samt en rettesnor for kommunal saksbehandling. Planen slår fast at det er viktig at kommunene får til vern av kulturminner etter Plan- og bygningsloven. Til dette trengs det en lokal kulturminneplan og et kunnskapsløft i kommunen.

Jernaldertunet på Voland treng en formidlings- og forvaltningsplan.

Kulturminner i Flakstad – behov for en plan

På nettbasen kulturminnesøk.no er det registrert ca 130 kulturminner i Flakstad kommune. Mange av disse har mangelfull kartlegging, bl.a. flere bosettings- og aktivitetsområder. Reiselivet er i sterk utvikling i Lofoten, og Flakstad får mange henvendelser fra aktører som vil oppleve natur, fiske, folkeliv og kulturminner. Kommunen ønsker å videreutvikle dialogen med Destination Lofoten for å

tilrettelegge for at kulturminner kan bli mer tilgjengelig og tydelig som verdi for reiselivet, men også for å styrke lokal identitet og bolyst. Det kan også bli aktuelt å samarbeide med Orkana Forlag som skal utarbeide en kulturminneguide for Lofoten rettet mot lokale og besøkende.

Det er videre et potensial for verdiskaping og næringsutvikling basert på kulturminner dersom det satses og tilrettelegges. Et eksempel på dette er jernaldertunet Voland (Pun'land) som ligger vest for kommunesenteret Ramberg. Her er det et stort område med et komplett jernaltertun samt båtstøer. Kommunen har fått utarbeidet en egen rapport av innleid arkeolog (vedlegg).

Kommunens arbeid med tilrettelegging for næringsutvikling og stedsutvikling vil også profitere på en lokal kulturminneplan. Flakstad kommune er en typisk fiskerikommune der folket bor i fem fiskevær. Økende turisme og investeringslyst i disse fiskeværene og områdene imellom gjør det påkrevd med oppdatering av flere kommunale planer. Det igangsettes arbeid med revidering av kommuneplanens samfunnsdel og arealdel i løpet av 2017.

Kommunen har stort etterslep på utredning og lokale arealplaner, og kjører derfor pilotprosjektet Fremtidens Fiskevær. Dette skal gjennom en parallell og arkitektstyrt prosess utarbeide mulighetsskisser (stedsanalyser) og områdeplaner for fiskeværene Fredvang, Ramberg og Napp i løpet av 2017. Utarbeiding av lokal kulturminneplan planlegges samkjørt med dette arbeidet, og kan gi viktige innspill til disse reguleringsplanene.

Flakstad har flere fiskefartøy og brygger som bør vurderes.

Mål for planprosessen

Hovedmålet for utvikling av kulturminneplan for Flakstad er å øke den lokale kompetansen og bevisstheten rundt kulturminner og få hensyn til kulturminner bedre inn i kommunal arealforvaltning og behandling av utbyggingssaker.

Selve planen vil bli utformet i tråd med mal og retningslinjer fra Riksantikvaren og i nær dialog med fylkeskommunen. Følgende delmål/oppgaver er satt for planprosessen:

- Lage oppdatert liste over registrerte kulturminner i Flakstad og vurdere behov for kartlegging og nyregistrering.
- Beskrivelse av og kart over de viktigste kulturminnene i kommunen
- Forslag til forvaltning og skjøtsel av disse kulturminnene
- Innlegging av data fra ferdig og politisk vedtatt kulturminneplan i Askeladden.
- Utvikle faglig nettverk og legge grunnlag for at kulturminner kan bli en større del av aktiv opplevelse av vår kystkultur og historie.
- Handlingsdel (handlingsplan) for oppfølging av målene. Her skal beskrives prioritering, ansvarsforhold og kostnader med aktuelle tiltak for kartlegging, tilrettelegging og vern av kulturminner i Flakstad. Hensikten skal være å bevare, forvalte og formidle lokale kulturminner.

En viktig del av planen blir en oppdatert oversikt over viktige kulturminner som kommunen vurderer som kommunalt verneverdige og som vi ønsker skal bevares og forvaltes særskilt. Faglig nettverk vil basere seg på bl.a. tett samarbeid med Nordland fylkeskommune, Museum Nord, Destination Lofoten, historielagene. Sjøsamiske kulturminner i Flakstad vil bli kartlagt, vurdert og ivaretatt i samarbeid med eksterne fagmiljø. Det er flere lokale miljø som arbeider med historie og har kunnskap om kulturminner. Historielaget, Tormuseet og fiskerimuseet i Sund gjør en viktig jobb. Prosjektgruppa for Skjelfjord-prosjektet har fått frem dokumentasjon av krigshistorien og utgivelse av boka "I Skjul for fienden" med Geirr Harr, Orkana Forlag 2016.

Organisering

Kulturminneplan for Flakstad utarbeides som en **temaplan** med politisk forankring, uten at den følger planprosessen i plan- og bygningsloven. Flakstad kommune er prosjekteier, og nærings- og utviklingsjefen er prosjektansvarlig. Det leies inn prosjektleder og eventuelt annen faglig kompetanse som blir nødvendig.

Planprosessen organiseres med ei styringsgruppe der lokal kompetanse brukes:

Einar Benjaminsen; varaordfører i Flakstad, tidligere leder i Flakstad-Moskenes historielag

Tor Vegard Mørkved, smeden i Sund, daglig leder i Sund fiskerimuseum

Leif Normann Solhaug; lokalhistoriker, daglig leder av Lofoten Torvmuseum på Fredvang

Anne-Birgith Mørkved, sosialantropolog

Det blir nært samarbeid med andre planprosesser i Flakstad kommune, bl.a. revidering av kommuneplanens samfunnsdel og arealdel. Det blir også tett samkjøring med pilotprosjektet Fremtidens Fiskevær som utarbeider mulighetsskisser og områdeplaner for fiskeværene Fredvang, Ramberg og Napp i løpet av 2017.

Samarbeid og informasjon

I tillegg til intern samkjøring ift plan- og utviklingsarbeid i kommunen, så blir det samarbeid med eksterne/regionale fagmiljø som Museum Nord, Universitetet i Nordland, Universitetet i Tromsø/

Tromsø Museum, Destination Lofoten, Orkana Forlag og andre aktuelle. Dessuten blir det involvering og samarbeid innen kommunen med bibliotek, skole, lokale bedrifter samt lag og foreninger.

Vi regner med samarbeid med Riksantikvaren og Nordland fylkeskommune om faglig hjelp og forskjellige aktuelle spørsmål underveis.

For å skape dialog og interesse tar vi i bruk Facebook, hjemmeside, aviser og ulike nettverk. Vi vil låne/bruke bildesamlinger og private bidrag fra ulike hold. Utgangspunkt vil være faglig vurdering ift kulturminneloven og hensyn til hvordan det er mulig å bevare og formidle det enkelte kulturminne. Herunder skal det vurderes om formidling og bevaring kan skje ved gjenbruk av kulturminner, for eksempel at gammelt listverk eller gamle design/mønstre kan brukes i reparasjon eller nybygg. Informasjon blir viktig for å skape et kunnskapsløft, og det er flere miljø som kan bli oppgradert som kulturminner etter en nærmere faglig vurdering.

Smia og slipen i Sund er potensielt viktige kulturminner.

Fremdriftsplan

Prosjektstart planlegges april 2017 og prosjektavslutning september 2018.

Mars 2017	Vedtak om oppstart kulturminneplan Flakstad (temaplan)
April-mai	Startmøte plangruppe. Kurs og informasjon
Juni-aug	Kartleggingsfase; gjennomgang av databaser, arkiv, dokumentasjon, Møter med aktuelle institusjoner, intervjuer med informanter. Plangruppemøte
Sept-okt	Oversikt eksisterende informasjon, vurdering av suppleringsbehov. Seminar, studietur. Plangruppemøte
Nov-feb	Arbeidsfase planutvikling; planutkast, plangruppemøte
Mars-april	Verksted med dialog/kvalitetssikring ift lokale og eksterne. Plangruppemøte
Mai-juni	Politisk behandling planutkast. Plangruppemøte
Juli-aug	Høring på ferdig kulturminneplan. Behandling av høringssvar. Fullføring av kulturminneplan.
Sept 2018	Politisk vedtak av kulturminneplan for Flakstad

Selv om kulturminneplan for Flakstad utarbeides som en temaplan, så kjøres det en prosess med god politisk forankring og involvering av kommunens administrasjon underveis. Startvedtak kjøres 7. mars 2017 i Formannskapet (planutvalget) og endelig vedtak gjøres i kommunestyret i Flakstad september 2018. Deretter skal kulturminneplanen kunngjøres og iverksettes.

Budsjett

Kostnader

Lønn prosjektledelse	100.000
Research, kartlegging	100.000
Reise, møter	60.000
Foto, illustrasjoner, kart	30.000
Trykking, design plan+ infomateriell	40.000
Div prosjektadm.	<u>50.000</u>
Sum	380.000

Finansiering

Riksantikvaren	100.000
Private, frivillige	100.000
Flakstad kommune	<u>180.000</u>
Sum	380.000

Vedlegg

Arkeologisk rapport for jernaldertunet Volland
Temakart kulturminner i kommuneplan for Flakstad